

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 398/2020-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. decembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Advokátskou kanceláriou MARCEL BIZNÁR, s. r. o., Bajkalská 31, Bratislava, v mene ktorej koná advokát Mgr. Marcel Biznár, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 3 P 146/2018 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 3 P 146/2018 porušené boli.

2. [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré mu je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. [REDACTED] priznáva náhradu trov konania v sume 375,24 € (slovom tristosedemdesiatpäť eur a dvadsaťštyri centov), ktorú je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť na účet jeho právneho zástupcu Advokátskej kancelárie MARCEL BIZNÁR, s. r. o., Bajkalská 31, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. marca 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 P 146/2018 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 398/2020 z 10. septembra 2020 prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa návrhom na začatie konania podaným na okresnom súde 7. novembra 2018 domáha zverenia svojho syna, maloletého [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „maloletý“), do striedavej osobnej starostlivosti rodičov. Návrh na začatie konania bol doplnený

20. decembra 2018. Napriek opakovaným urgenciám okresný súd do dňa podania tejto ústavnej sťažnosti nenariadil vo veci termín pojednávania.

4. Z hľadiska naplnenia kritérií, na základe ktorých ústavný súd posudzuje, či v konaní došlo k zbytočným priet'ahom, sťažovateľ uvádza, že vec, ktorá je predmetom napadnutého konania, nie po právnej ani skutkovej stránke zložitá a patrí do štandardnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Sťažovateľ zdôrazňuje, že veci týkajúce sa starostlivosti o maloletých patria aj podľa rozvrhu práce okresného súdu do kategórie vecí s osobitnou rýchlosťou konania, ktoré sa majú vybavovať prednostne. Sťažovateľ ďalej podotýka, že svojím správaním nezadal príčinu vzniku zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní. Sťažovateľ predovšetkým poukazuje na neprimeranú dĺžku napadnutého konania v dôsledku nesprávneho procesného postupu a nečinnosti okresného súdu, ktorý od doručenia návrhu na začatie konania, resp. jeho doplnenia vo veci nekoná a do dňa podania ústavnej sťažnosti sťažovateľovi ani nedoručil vyjadrenie matky maloletého k návrhu na začatie konania.

5. Sťažovateľ zdôrazňuje, že návrh na začatie konania na úpravu práv a povinností k maloletému podal z dôvodu, že matka maloletého mu svojím konaním bráni stretávať sa s maloletým, čím sťažovateľovi upiera jeho rodičovské práva a zároveň porušuje právo maloletého na udržiavanie pravidelného, rovnocenného a rovnoprávneho osobného styku s obidvoma rodičmi.

6. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ žiada priznať aj primerané finančné zadost'učinenie vo výške 1 500 €, ktoré odôvodňuje neprimeranou a neospravedlniteľnou dĺžkou napadnutého konania. Suma primeraného finančného zadost'učinenia požadovaná sťažovateľom vychádza z celkovej dĺžky súdneho konania, jeho druhu a skutkovej a právnej zložitosti a tiež z toho, že „*po dobu viac ako jedného roka*“ je sťažovateľ v stave právnej neistoty.

7. Na základe uvedených dôvodov sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1

dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 1 500 € a náhradu trov právneho zastúpenia na účet jeho právneho zástupcu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

8. Na základe výzvy ústavného súdu na zaujatie stanoviska k ústavnej sťažnosti predseda okresného súdu vo svojej odpovedi sp. zn. 1 SprV 947/2020 zo 7. októbra 2020 uviedol: „*K celkovej dĺžke konania sp. zn. 3 P 146/2018 uvádzam, že vychádzajúc z predmetného spisu som zistil nečinnosť súdu, a to v období od 17.01.2019 do 23.06.2020. S výnimkou uvedeného obdobia nečinnosti tunajšieho súdu som toho názoru, že súd vo veci priebežne koná.*

K tvrdeniu sťažovateľa, že prvé hlavné pojednávanie nebolo nariadené do dňa podania ústavnej sťažnosti uvádzam, že dňa 23.06.2020 súd vo veci nariadil pojednávanie na deň 03.08.2020. Pojednávanie, ktoré sa konalo dňa 03.08.2020 však súd odročil bez prejednaní veci z dôvodu, že spis, ktorý bol dňa 22.07.2020 zaslaný na žiadosť Ústavnému súdu Slovenskej republiky bol súdu vrátený v deň pojednávania. Pre nemožnosť prípravy na pojednávanie súd odročil pojednávanie na deň 07.10.2020. Zákonná sudkyňa dňa 07.10.2020 vyhlásila rozsudok.

Zároveň uvádzam, že nemožno súhlasiť s tvrdením sťažovateľa, že súd do dňa podania ústavnej sťažnosti nedoručil vyjadrenie matky maloletého (odporkyne) k návrhu na začatie konania. Podľa prehľadu úkonov vykonaných v spise sp. zn. 3 P 146/2018 možno konštatovať, že návrh na začatie konania, vrátane jeho doplnenia bol doručený odporkyni riadne a v primeranej lehote, t. j. dňa 03.01.2019.

Sťažovateľom uplatnenú výšku finančného zadosťučinenia 1.500,- € považujem za neprimeranú. Mám zato, že v danom prípade mal sťažovateľ svoj nárok náležite zdôvodniť, k čomu podľa môjho názoru nedošlo. V tejto súvislosti si dovoľím poukázať aj na rozhodovaciu činnosť Ústavného súdu Slovenskej republiky, z ktorej možno dospieť k záveru, že primerané zadosťučinenie za jeden rok prietáhov v konaní nezvykne presahovať 500,- € (napríklad nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS

341/2018. III. ÚS 187/2018). Na účely posudzovania dôvodnosti výšky požadovaného zadostučinenia prosím Ústavný súd Slovenskej republiky, aby prihliadol aj na skutočnosť, že tunajší súd s výnimkou vyššie uvedeného obdobia nečinnosti priebežne koná.“

K vyjadreniu predsedu okresného súdu bolo pripojené aj vyjadrenie zákonnej sudkyne Mgr. Kataríny Škultétyovej, konajúcej v napadnutom konaní, ktorá ústavný súd oboznámila s procesnými úkonmi vykonanými v napadnutom konaní:

«1. Okresnému súdu Bratislava I bol návrh navrhovateľa, otca maloletého, doručený 7.11.2018. Už dňa 13.12.2018 boli vykonané úkony súdu prvej inštancie vedúce k príprave pojednávania (výzvy účastníkom na preukázanie skutočností potrebných pre rozhodnutie vo veci, výzva matke na vyjadrenie sa k návrhu), vrátane vydania uznesenia o ustanovení kolízneho opatrovníka maloletému dieťaťu. Vo veľmi krátkom čase od pridelenia veci tak súd začal vykonávať úkony na vykonanie dôkazov bezodkladne po začatí konania.

2. Dňa 21.12.2018 bol súdu doručené podanie právneho zástupcu navrhovateľa, nazvané doplnenie návrhu na začatie konania, ktoré bolo dňa 3.1.2019 zaslané matke maloletého a kolíznemu opatrovníkovi.

3. Dňa 23.1.2019 bol súdu doručený „protinávrh matky“, ktorým sa domáhala zmeny úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému. Žiadala zmeniť právoplatné rozhodnutia o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému a úprave styku otca s maloletým tak, že navrhla zvýšiť výživné na maloletého a otcovi zakázať styk s maloletým.

4. Dňa 31.1.2020 bol súdu doručený návrh Komisára pre deti na pribratie Komisára pre deti do konania, o ktorom súd rozhodol uznesením č.l. 259, právoplatným dňa 16.9.2020.

5. Dňa 23.06.2020 súd vo veci stanovil termín pojednávania podľa poradia veci v oddelení 3P na deň 03.08.2020 o 13.00 hod. a to aj napriek tomu, že otec si nespĺnil povinnosť uloženú mu výzvou súdu zo dňa 13.12.2018, zaslanú v tom čase splnomocnenému právnenému zástupcovi otca za účelom prípravy pojednávania, na predloženie listinných dôkazov preukazujúcich majetkové a zárobkové pomery navrhovateľa, otca maloletého, v zmysle ktorej bol povinný tieto predložiť v lehote 10 dní.

6. Dňa 30.6.2020 bolo súdu doručené podanie právneho zástupcu otca, obsahom ktorého bolo oznámenie o ukončení právneho zastúpenia otca.

7. Dňa 3.8.2020 sa uskutočnilo pojednávanie, odročené na deň 7.10.2020 o 8.45 hod.

8. Dňa 30.9.2020 bolo súdu doručené elektronicky podanie navrhovateľa, otca maloletého bez zaručeného elektronického podpisu, nazvané „odstúpenie od návrhu“, ktorým sa navrhovateľ domáhal aby súd „zrušil“ pojednávanie a rozhodol „otec bez styku, výživné zachované“.

9. Súd dňa 1.10.2020 zaslal otcovi na v podaní uvedenú emailovú adresu oznámenie, že vzhľadom na obsah jeho návrhu, ktorý nemožno jednoznačne posúdiť ako späťvzatie návrhu a najmä návrh matky na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletého bude súd pokračovať v konaní sp. zn. 3P/146/2018 a pojednávanie určené na deň 7.10.2020 o 8.45. hod. sa bude konať v plánovanom termíne.»

S poukazom na chronológiu vykonaných procesných úkonov a všetky skutočnosti uvedené v jej vyjadrení zákonná sudkyňa uviedla, že ústavnú sťažnosť sťažovateľa považuje za neopodstatnenú a nedôvodnú. Zákonná sudkyňa dodala, že k vzniku sťažovateľom tvrdených prietáhov nedošlo zavinením súdu a že sťažovateľ poukazuje na dĺžku napadnutého konania bez toho, aby prihliadol na svoje vlastné správanie, spočívajúce v nesplnení si povinnosti uloženej mu súdom výzvou z 13. decembra 2018 predložiť listinné dôkazy.

9. K vyjadreniu okresného súdu doručil sťažovateľ repliku, v ktorej uviedol, že okresný súd vo svojom vyjadrení neuviedol žiadne objektívne skutočnosti, ktoré by tvorili prekážku riadneho prerokovania uplatneného nároku.

10. Vzhľadom na vyjadrenie sťažovateľa zo 16. novembra 2020, ako aj predsedu okresného súdu zo 7. októbra 2020, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019

Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Obsah súdneho spisu v napadnutom konaní

11. Predseda okresného súdu predložil chronológiu procesných úkonov v napadnutom konaní, ktorú ústavný súd v podrobnostiach doplnil o údaje vyplývajúce z predloženého spisu okresného súdu sp. zn. 3 P 146/2018:

- 7. novembra 2018 – návrh sťažovateľa na zverenie do striedavej starostlivosti,
- 12. novembra 2018 – žiadosť sťažovateľa o zmenu zákonného sudcu pre nedôveru,
- 13. decembra 2018 – ustanovenie opatrovníka maloletému,
- 13. decembra 2018 – výzva matke na vyjadrenie k návrhu sťažovateľa a doručenie dôkazov,
- 13. decembra 2018 – výzva sťažovateľovi na doručenie dôkazov,
- 21. decembra 2018 – doplnenie návrhu sťažovateľa na začatie konania,
- 23. januára 2019 – návrh matky na nariadenie neodkladného opatrenia – zákaz styku,
- 23. januára 2019 – vyjadrenie matky k návrhu sťažovateľa a jej protinávrh,
- 14. mája 2019 – vyjadrenie starej matky maloletého [REDACTED],
- 5. novembra 2019 – sťažnosť sťažovateľa predsedovi okresného súdu na prietahy v konaní,
- 31. januára 2020 – návrh komisárky pre deti na jej pribratie do konania,
- 25. júna 2020 – nariadený termín pojednávania na 3. august 2020 a predvolanie účastníkov konania,
 - pojednávanie nariadené na 3. august 2020 odročené bez prerokovania veci na 7. október 2020,
 - 30. septembra 2020 – podanie sťažovateľa, ktorým žiadal zrušiť nariadené pojednávanie, upustil od svojho návrhu na začatie konania a žiadal rozhodnúť v zmysle „otec bez styku, výživné zachované“,

- 1. októbra 2020 – odpoveď okresného súdu na podanie sťažovateľa a oznámenie, že okresný súd bude pokračovať v prerokovaní veci a uskutoční nariadené pojednávanie,
- 7. októbra 2020 – pojednávanie, na ktorom bola rozsudkom schválená rodičovská dohoda.

IV.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

12. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

13. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

15. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

16. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza

osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

17. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

18. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 12 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CMP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného mimosporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

19. Európsky súd pre ľudské práva pri poskytovaní ochrany práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého obsahové komponenty sú v zásade identické s obsahom základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, uplatňuje kritérium významu veci z pohľadu sťažovateľa a v tejto súvislosti diferencuje posudzovanie primeranosti plynulosti konania do troch skupín; ide o konania vyžadujúce primeranú rýchlosť, osobitnú rýchlosť alebo výnimočnú rýchlosť (m. m. III. ÚS 254/2015, III. ÚS 181/2011).

20. Ak ide o konania týkajúce sa rodičovských práv, EŠLP požaduje od vnútroštátnych súdnych orgánov výnimočnú rýchlosť konania (m. m. I. ÚS 304/2011). Aj ústavný súd pri posudzovaní konania sťažovateľa vychádzal z kritéria výnimočnej rýchlosti požadovanej v prípadoch konaní o rodičovských právach, medzi ktoré nepochybne patrí aj konanie o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností, úpravu styku a určenie výživného na maloleté dieťa. Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti hodnotil

a prisúdil význam plynutia lehoty vo vývoji dieťaťa z hľadiska budovania citových väzieb k osobám, v ktorých výchove a starostlivosti sa nachádza, ako aj k osobám, s ktorými je alebo nie je v pravidelnom kontakte (pozri II. ÚS 35/01). Judikatúra ústavného súdu tak zdôrazňuje špecifickú povahu konaní, týkajúcich sa rodičovských práv, vyžadujúcich si prístup s osobitnou starostlivosťou (napr. III. ÚS 254/2015).

21. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií ústavný súd posudzoval aj sťažnosť sťažovateľa.

V.

Posúdenie veci ústavným súdom

22. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu nesprávneho procesného postupu a nečinnosti okresného súdu.

23. Predmetom konania v posudzovanej veci je rozhodovanie o návrhu sťažovateľa a protinávrhu matky na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že dĺžka posudzovaného konania nebola závislá od právnej alebo skutkovej zložitosti veci. Napokon ani predseda okresného súdu, ani zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení nepoukázali na skutkovú alebo právnu zložitost' predmetnej veci.

24. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj

to, akým spôsobom sa na priet'ahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú s'ťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Pri hodnotení podľa tohto kritéria, teda správania s'ťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu významnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. Z vyjadrenia zákonnej sudkyne síce vyplýva, že s'ťažovateľ si nesplnil svoju povinnosť predložiť listinné dôkazy, uloženú mu súdom výzvou z 13. decembra 2018, no zároveň je potrebné uviesť, že uvedená skutočnosť nemala za následok vznik zbytočných priet'ahov v konaní. Zo spisu sp. zn. 3 P 146/2018 nevyplýva, že by okresný súd akýmkoľvek spôsobom na nesplnenie uvedenej povinnosti reflektoval, napr. urgenciou s'ťažovateľa na predloženie požadovaných listinných dôkazov. Okresný súd napokon disponuje aj poriadkovými opatreniami v zmysle § 102 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktoré môže využiť aj v prípade nesplnenia povinnosti uloženej súdom, v dôsledku čoho dochádza k s'ťaženiu postupu v konaní, k čomu však nepristúpil.

25. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní. V rámci posudzovaného kritéria ústavný súd s prihliadnutím na už uvedené požiadavky ochrany práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (svojím obsahom totožné so základným právom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy) vyplývajúce z judikatúry ESLP zohľadnil predovšetkým požiadavku výnimočnej rýchlosti konania, kladúcu vyššie nároky na aktivitu konajúceho súdu a sprísňujúcu hodnotenie jeho prípadnej nečinnosti v priebehu súdneho konania.

26. Ústavný súd zistil, že v napadnutom konaní vznikli zbytočné priet'ahy ako dôsledok obdobia ničím neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu v trvaní 17 mesiacov od 23. januára 2019, keď bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie matky k návrhu s'ťažovateľa a jej protinávrh, ktoré trvalo až do nariadenia pojednávania okresným súdom 25. júna 2020. V uvedenom období okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránili zákonné alebo iné relevantné dôvody. Napokon nečinnosť okresného súdu v uvedenom období priznal aj predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k ústavnej s'ťažnosti. Zároveň je potrebné uviesť, že ani pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 3. augusta 2020,

nemožno považovať za efektívny úkon okresného súdu, keďže z dôvodu, že okresný 22. júla 2020 odoslal spis v uvedenej veci na základe žiadosti ústavnému súdu, ktorý mu bol vrátený v deň pojednávania, bolo predmetné pojednávanie odročené bez prerokovania veci. Uvedený postup okresného súdu nemožno hodnotiť inak ako nesústredený, keďže okresný súd mohol predpokladať, že odoslanie originálu spisu v takom krátkom čase pred nariadeným termínom pojednávania môže spôsobiť prekážku v jeho uskutočnení. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že nič nebránilo okresnému súdu vyhovieť žiadosti ústavného súdu formou zaslania kópie súdneho spisu, resp. požiadať o predĺženie lehoty na jeho doručenie s ohľadom na nariadený termín pojednávania. Z uvedeného dôvodu sa tak prvé pojednávanie v napadnutom konaní uskutočnilo 7. októbra 2020, teda po 23 mesiacoch od doručenia návrhu na začatie konania.

27. Na základe uvedených zistení ústavný súd uzatvára, že okresný súd nezvolil procesný postup v súdnom konaní smerujúci k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádzal, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02). V posudzovanom prípade zistená nečinnosť okresného súdu, v dôsledku ktorej došlo k neprimeranému predĺženiu napadnutého konania, je s prihliadnutím na privilegovaný charakter konania o rodičovských právach, vyžadujúci si z hľadiska požiadavky plynulosti konania osobitnú starostlivosť, ústavnoprávne neakceptovateľná.

28. Na základe vyhodnotenia uvedených kritérií (predmet konania a jeho význam pre sťažovateľa, dlhodobé obdobie neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu celkovo v trvaní 17 mesiacov) dospel ústavný súd k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom ústavnej intenzity, preto rozhodol tak, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

29. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný

zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

30. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie bolo v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené (rozsudok o schválení rodičovskej dohody zo 7. októbra 2020), ústavný súd osobitný príkaz adresovaný okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov neformuloval (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Primerané finančné zadosťučinenie

31. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

32. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

33. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal priznať finančné zadosťučinenie v sume 1 500 €, ktoré odôvodnil právnou neistotou, v ktorej sa nachádza v dôsledku nečinnosti okresného súdu po dobu viac ako jedného roka.

34. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

35. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu a chápe ho ako

kompenzačný prostriedok nemajetkovej ujmy. S prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa, berúc do úvahy predovšetkým dlhodobú nečinnosť okresného súdu a špecifický charakter namietaného konania, považoval ústavný súd za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 500 € tak, ako to je uvedené v bode 2 výroku nálezu.

VII.

Náhrada trov konania

36. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

37. Sťažovateľ si v ústavnej sťažnosti uplatnil nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom.

38. Ústavný súd v zmysle § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde rozhodol o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním. Náhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) vykonané v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2020 v sume 177 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2020 v sume 10,62 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Výsledná suma, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľovi ako náhradu trov právneho zastúpenia, preto predstavovala sumu 375,24 €.

39. Ústavný súd nepriznal úhradu za úkon právnej služby (stanovisko k vyjadreniu okresného súdu a krajského súdu), pretože toto vyjadrenie neobsahovalo žiadne skutočnosti významné pre jeho rozhodnutie.

40. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP (bod 4 výroku tohto nálezu).

41. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. decembra 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu